

ACTE DE PRESENTACIÓ DEL LLIBRE “**JOAN PEIRÓ, AFUSELLAT**”

Parlament, 16 de febrer de 2009

Hi ha persones que per la seva trajectòria, pels seus actes, per l'atzar de les circumstàncies i el destí o per la suma de tot plegat esdevenen referents d'un moviment, d'una nació, d'una lluita, persones que encarnen en la seva figura, en la seva biografia, identitats col·lectives i fets històrics, amb un significat que supera la pròpia identitat individual. Joan Peiró és una d'aquestes personalitats històriques del nostre país.

Joan Peiró és un dels més destacats referents de l'anarcosindicalisme català del primer terç del segle XX –anys que aquest moviment tingué un fort protagonisme polític i social– i sense el qual no s'entendrien molts dels fets que van tenir lloc aquells anys a Catalunya i al conjunt de l'Estat.

Obrer que va entrar a treballar a la fàbrica als vuit anys –com tants altres nens d'una època que ara sembla impossible–, director de publicacions i diaris, lluitador pels drets socials, repetidament empresonat els anys vint, màxim dirigent de la CNT, ministre de la República, la seva biografia remet a Joan Peiró com a figura destacada present en esdeveniments històrics importants. Alhora, la seva trajectòria personal reflecteix en certa manera l'evolució, l'avenç, del moviment obrer anarquista en aquells anys, fins i tot les contradiccions internes que s'evidenciaren amb la instauració de la República i els anys de guerra. També és significativa la seva oposició a la violència radical, la seva insistència a cercar ponts d'entesa en aquell context de permanents divisions internes. Peiró és un personatge important del relat d'aquella època que amb el seu afusellament adquirí una dimensió històrica encara superior.

De l'assassinat del president Companys el ministre Varela va dir que l'odi del vencedor havia volgut afusellar en la seva persona Catalunya sencera. El franquisme va matar el president de Catalunya amb un fals judici per intentar matar tot el que ell representava, tota una nació, la voluntat de ser del poble català.

En el cas de Peiró podríem dir que amb ell el franquisme també va cometre un assassinat amb missatge de fons. Va intentar matar el que Peiró representava, inclòs el que significava un Peiró que s'havia negat a col·laborar amb el franquisme per aixecar el sindicat únic del nou règim. En aquest llibre hi ha diversos moments que es posa de manifest que el seu és més que l'assassinat d'una persona. Un és quan, davant la insistència del defensor de Peiró a remarcar els nombrosos testimonis favorables a l'acusat, el president del tribunal respon: "Yo levanto primero una estatua a este hombre en la plaza del Caudillo por todo el bien que ha hecho a mucha gente, y luego le fusilo por haber sido ministro de la República."

La injustícia, la bogeria de la repressió franquista un cop acabada la guerra, té en Companys, Peiró i tants altres els exemples que donen la dimensió del que va passar i el que es va silenciar al llarg de tants anys, i ens recorda la manca de dignitat de l'actual estat democràtic a l'hora de restituir la seva memòria i no haver estat encara capaç d'anul·lar aquells judicis.

Els paral·lelismes entre els casos de Peiró i Companys són nombrosos: tots dos foren detinguts en l'exili francès per l'exèrcit nazi; tots dos foren víctimes d'una farsa presentada com a judici, un exemple de la injustícia que guiava el dictador i que Peiró va posar de manifest amb aquell últim crit davant l'escamot que havia de complir la sentència; tots dos foren assassinats quan la Guerra Civil havia quedat enrere, ja acabada, per consolidar amb crueltat una dictadura que va resistir gairebé quaranta anys.

I crida l'atenció el fet que el defensor de Peiró, l'alferes Luis Serrano, que s'enfrontà als seus superiors davant la injustícia del procés judicial, abandonés l'exèrcit i emigrés a Veneçuela, al mateix país on curiosament havia també emigrat el capità Ramón de Colubí y Chánez, que havia defensat amb la mateixa desesperació humana Lluís Companys.

El cas de Peiró, com el de Companys, posa al descobert la misèria moral del franquisme, la perversió de la justícia, la crueltat i l'horror humà d'una dictadura que s'alçà justificant-se en la salvació de la nació espanyola i de la seva unitat.

I cal remarcar-ho: ells no foren l'excepció; foren molts, els qui van patir el mateix destí. Sis foren els executats al costat de Peiró aquella mateixa nit; milers, els morts víctimes de la represàlia de la dictadura franquista.

Els noms de Peiró, del president Companys o fins i tot del doctor Peset, el cas del qual es recull, com ja s'ha dit, al final d'aquest llibre, ajuden a entendre la dimensió dels fets. Tenen una significació evident, especial, que denuncia per si mateixa la gravetat d'aquells crims. Els seus noms representen als ulls de la història els milers de condemnats il·legalment pels tribunals franquistes, i en conseqüència els seus casos són la punta de llança de la denúncia, de la lluita per la memòria, de la lluita per no permetre l'oblit de la repressió militar d'una dictadura que s'alçà contra la democràcia, contra la República, contra la llibertat i contra la nostra nació.

Vull acabar amb un solemne reconeixement, un profund agraïment, a una altra personalitat destacada del nostre país, que ja no és amb nosaltres però que ens ha llegat aquest magnífic llibre del procés judicial i l'afusellament de Joan Peiró, que cal sumar als anteriors, i també magnífics, treballs sobre el president Companys i Domènec Latorre. Les aportacions de qui va ser diputat d'aquesta cambra, Josep Benet, a la memòria històrica d'aquest país, la reivindicació de personatges clau i de fets llargament oblidats, el rigor i la importància de les seves obres i la seva pròpia trajectòria humana a favor de les llibertats socials i nacionals de Catalunya en fan un altre tipus de referent per al nostre país; en fan un exemple humà i professional que ens cal mantenir present. El meu agraïment, per tant, a Florència Ventura, a Josep Poca i a Edicions 62 per haver tirat endavant la publicació d'aquest treball, aquesta contribució pòstuma de Josep Benet a la memòria històrica, a posar llum sobre la foscor dels crims de la dictadura franquista.

Sempre que parlem de les injustícies de la dictadura, per les quals mai no s'han assumit responsabilitats, repeteixo la idea, el lema, que cal passar pàgina de la història, però que no es pot passar una pàgina en blanc. I avui la repeteixo per dir que Josep Benet ens ha llegat una pàgina més d'aquesta història, amb dades, amb rigor, i denunciant la injustícia, que és com cal passar les pàgines.

Penso que estem obligats a ser dignes del seu llegat, a seguir posant llum sobre el passat amb rigor, a seguir reivindicant justícia, a seguir treballant per una Catalunya millor, fent bona feina, com ho va fer ell i com demostra aquest excel·lent “Joan Peiró, afusellat” que avui hem tingut l’honor de presentar aquí, al Parlament de Catalunya.

Moltes gràcies a tots vostès per la seva presència.